

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2009 | Vol. 1 | No. 3 | ISSN 1803-8220

SOKAČOVÁ, Linda (ed.). *Gender a demokracie: 1989-2009*. Praha: Gender Studies, 112 s. ISBN 80-86520-64-1.

RECENZE VĚRY KOTÁBOVÉ

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává Univerzita Karlova v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd.

Acta Politologica | Katedra politologie | Institut politologických studií | Fakulta sociálních věd |

Univerzita Karlova v Praze | U Kříže 8 | 158 00 Praha 5 – Jinonice

www.acpo.cz | acpo@fsv.cuni.cz | +420 251 080 214

SOKAČOVÁ, Linda (ed.). *Gender a demokracie: 1989-2009*. Praha: Gender Studies, 112 s. ISBN 80-86520-64-1.

Dvacáté výročí sametové revoluce inspiruje k ohlédnutím, analýzám a bilancím. Jedním z tematicky nesporně potřebných příspěvků k tomuto hodnocení je i publikace vydaná obecně prospěšnou společností Gender Studies, nevládní neziskovou organizací, která od roku 1991 působí jako informační, konzultační a vzdělávací centrum v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení ve společnosti.

Publikace *Gender a demokracie: 1989-2009* mapuje posuny pojetí genderu v několika oblastech: při střetávání osobního života a společenských stereotypů, v oblasti pracovní i politické. Její jednotlivé příspěvky analyzují zásadní genderová témata, jmenovitě postavení a zastoupení žen v politice, působení neziskových organizací a uskupení zaměřující se na oblast rovných příležitostí žen a mužů, rovné příležitosti na trhu práce (M. Appeltová, N. Bosničová), násilí na ženách (K. Machovcová), reprodukční a sexuální práva (K. Ciprová, L. Sokačová). Důraz je kladen právě na vývoj ve vnímání a institucionálním pojednání problematiky, a to jak u organizací či osob s rozhodovacími pravomocemi ve státním i soukromém sektoru, tak u veřejnosti. Je pochopitelné, že období, kterému jsou v monografii věnovány zásadní texty, je obdobím po roce 1989 (kapitola L. Sokačové o genderových změnách po roce 1989), ale stejně byla z hlediska srovnání velmi vhodně zahrnuta do práce i kapitola věnující se primárně problematice postavení ženy ve společnosti před listopadem 1989 (Co přinesl a co nepřinesl českým ženám socialistický model rovnoprávnosti – aneb jesle a traktoristky /A. Wagnerová/).

Přeskupující se trh práce, transformující se politická scéna a změny pronikající do tradičních schémat osobních a rodinných poměrů a hodnot vyvolaly diskusi o postavení a roli žen vedenou jak ve veřejnosti a na akademické půdě, tak na úrovni vládní. Jak vyplývá z obsahu příspěvků, na tuto diskusi působily různé podněty, mimo jiné snaha o začlenění do EU i zkušenosti feministického hnutí západních společností, jakkoli z této strany byl přínos vnímán rozporupně. Příčinou byly jednak poněkud problematické pokusy aplikovat cizorodé zkušenosti na specifickou situaci československé, potažmo české společnosti, jakož i používání nevhodné či znevažující terminologie (násobené navíc nevyváženým zpravodajstvím médií).

Výsledkem celospolečenské diskuse a potřeby byl vznik řady orgánů a institutů, které napomáhají řešit postavení žen ve společnosti (jmenujme např. oddělení pro rovnost mužů a žen při ministerstvu práce a sociálních věcí, funkci ministra/ministryně pro lidská práva, institut zvláštního zpravodaje pro oblast obchodu s lidmi, radu vlády pro neziskové organizace), a především pak legislativní změny v podobě přijetí celé řady zákonů a opatření týkajících se života žen v celé jeho šíři, od reprodukčních práv a osobní bezpečnosti po pracovní právní ochranu (konkrétně úpravy trestního zákona na ochranu před domácím násilím a nově i před stalkingem, novely zákoníku práce v souvislosti se vstupem do EU z let 2001 a 2006 zabývající se diskriminací a opatřeními proti ní a zákon o zaměstnanosti definující sexuální obtěžování aj.).

Významným efektem celého procesu redefinování místa žen v nové společenské situaci je široké zapojení žen do občanského života prostřednictvím nejrůznějších iniciativ a seskupení a rovněž obrat postojů veřejnosti k otázce rovnosti. Tím není řečeno, že není třeba v práci za prosazení rovných příležitostí pokračovat. Jak v oblasti trhu práce, tak zejména v politice existuje řada témat, které k tomu přímo vybízejí (viz například rozdílné zastoupení obou pohlaví ve firemních či stranických hierarchiích aj.). Právě v oblasti participace a reprezentace žen v politice se Česká republika umísťuje v unijním srovnání na spodních příčkách a nedostatečný počet žen v řídicích pozicích v ČR kritizovala ve svých nedávných zprávách mj. i Organizace spojených národů. Třebaže se však některá diskutovaná opatření na podporu zvýšeného zastoupení žen (např. kvóty) neprosadila, je dnes již možné říci, že veřejnost a média přestala na tuto problematiku pohlížet s apriorním hlubokým despektem. I díky tomu může nyní veřejnosti předkládaná publikace referovat o vývoji debaty za zvýšení počtu žen v politice i o postojích hlavních aktérů tohoto usilování – se základními informacemi se čtenáři mohou seznámit zvláště v kapitole „Postoje veřejnosti se mění, reálná situace nikoliv: aktivity na podporu vyššího zastoupení žen v politice (A. Jachanová Doleželová, J. Gelnarová, J. Smiggels Kavková, E. M. Hejzlarová).

Většina příspěvků, z hlediska formy různorodých, čerpá nejen z bohatých empirických zdrojů, ale připojuje i doporučení pro další působení ve zmíněné oblasti a obsahuje užitečné shrnující informace o dosažených úspěších (např. přijatých zákonech) či organizacích působících ve zkoumané oblasti. Autorský tým tvoří renomované i začínající akademičky a genderové aktivistky, mnohé se zkušeností ze zahraničí. Jak v předmluvě podotýká Jiřina Šiklová, za zmínku stojí i jejich generační rozptyl. Text tohoto rozsahu není samozřejmě vyčerpávající reprezentativní analýzou přelomového období z genderového hlediska, ani si tento cíl nekladl.

Je však nepochybně kvalifikovaným a věcným shrnutím vývoje posledních dvaceti let, vyznačuje se značným informačním potenciálem a jako takový jej lze odborné veřejnosti doporučit.

Věra Kotábová¹

¹PhDr. Věra Kotábová, je odbornou asistentkou na katedře politologie IPS FSV UK v Praze. Kontakt: vera@kotabova.cz.